

ÚOOÚ BULLETIN 3 – 2002 informuje

%RBTPCFileName: (HP2100_6
B658C098CD4C056E947AC90A4734F83636A20DBFE2BA7874D673C6139985A15FC95E0BC57
/bd(bind def)bind def /ld(load def)bd /xs(exch store)bd /languagelevel
CD1E5392C9CA3520D7600A163F44213E9D908C5EEE633E44B59C938F50D8FB2
%%BeginProlog
usardict/dscinfo 5 dict dup begin
7907CE12FA5849.609954561000 pop 2 copy gt {exch} at<</Deferred></DeferredMedia
dict def md begin /Z{0 def}bd /T true def /F false def /level2 473444213938F50
1B1383535A46D00764CF53BFF98F464946A08F52DC7E1A3FD194537EDA684AE2
|3122001|312z|207|336|222) \336\222\3122 (Default) 850 955 0 ()
83E07E9A568E3A10D75C029A2C63FB53887094D10A1226F0ADARB01A021
ned\236le 9.\312z\207\336) %%CreationDate: (15.28.222\3122001) gt
4E9F17E25217 /md 205 dict def md begin %%%%

První akreditace poskytovatele certifikačních služeb

Úřad pro ochranu osobních údajů udělil v březnu akreditaci k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb První certifikační autoritě, a.s. se sídlem Podvinný mlýn 2178/6, Praha 9. Tato společnost, která je dceřinou společností Podniku výpočetní techniky, splnila všechny podmínky předepsané zákonem o elektronickém podpisu a splnila rovněž podmínky a požadavky stanovené vyhláškou č. 336/2001 Sb. Výsledky ověření kvalifikovaných certifikátů tohoto poskytovatele certifikačních služeb zveřejnil Úřad ve Věstníku č. 16 a č. 17.

Novela zákona o bankách

Po stvrzení podpisem prezidenta republiky vstoupila 1. května v platnost novela zákona o bankách, proti níž má Úřad stále zásadní výhrady. Vycházejí především ze skutečnosti, že ustanovení tohoto zákona ukládají bankám zpracovávat údaje o klientech, včetně údajů citlivých, přičemž nejsou klientovi dány žádné záruky, že jako pro banku „potřebné“ nebudou zpracovávány i údaje ve skutečnosti pro stanovené účely nadbytečné a ohrožující soukromí nejen klienta banky, ale i jeho příbuzných.

Změny v přepravní kontrole pražské hromadné dopravy

Na základě provedené kontroly a doporučení Úřadu zavedl Dopravní podnik hlavního města Prahy od 1. května formuláře pro zaznamenání osobních údajů cestujících, u nichž je zjištěno, že cestovali bez platné jízdenky a nezaplatí na místě stanovenou přírážku. Zápis o provedené přepravní kontrole provádí revizor před cestujícím, kterému dává možnost, aby zápis podepsal. Cestující poté obdrží kopii zápisu. Tento postup by měl vyloučit možnost neoprávněného nakládání s osobními údaji, na které si stěžovali někteří cestující upomínání o zaplacení pokut za „černé jízdy“, kterých se podle svých vyjádření nedopustili. Pražský dopravní podnik tak akceptoval řešení, jehož možnost byla naznačena v čísle 1-2002 tohoto bulletinu.

Úřad stále v provizorních prostorách

Přes přísliby vládních i parlamentních činitelů řešit situaci s umístěním Úřadu pro ochranu osobních údajů do odpovídající budovy, působí Úřad stále v provizorních prostorách v budově Úřadu pro veřejné informační systémy, kde má pronajata dvě patra, s dislokovanými pracovišti odboru elektronického podpisu a inspektorů. Přestože tato situace komplikuje práci všech složek Úřadu, zejména inspektorů a odboru kontroly, uskutečnil Úřad již několik desítek kontrol, provedl registraci více než 18 tisíc zpracování osobních údajů, odpověděl na cca 14 tisíc dotazů veřejnosti, týkajících se ochrany osobních údajů a zapojil se i do mezinárodní spolupráce v této oblasti.

Pokračuje spolupráce v rámci projektu Phare

Druhé čtvrtletí letošního roku bylo ve znamení mnoha pracovních setkání a seminářů, které se uskutečnily, podobně jako v minulých měsících, v rámci tzv. twinningového projektu financovaného Evropskou unií z prostředků Phare. Pořadatelem akcí byl španělský partner Úřadu pro ochranu osobních údajů, kterým je Agencia de Protección de Datos (španělský Úřad pro ochranu dat).

Ve dnech 4. - 5. 4. 2002 proběhlo za účasti španělských expertů paní Concepción Romero Cique a pana Carlose Gallego ze španělského Úřadu pro ochranu dat (dále jen „španělský úřad“) a zaměstnanců Úřadu pro ochranu osobních údajů pracovní setkání na téma předávání osobních údajů do zahraničí a vzájemná výměna zkušeností v této oblasti. Zároveň experti ze Španělska podrobně pohovořili o tématech, která jsou v současné době velice aktuální v souvislosti s našim předpokládaným vstupem do EU. Jednalo se zejména o vysvětlení smyslu a podstaty Schengenské úmluvy, Úmluvy o Evropolu a Úmluvy o využití informačních technologií pro celní účely. Pro jednotlivé mezinárodní informační systémy a související činnosti, které se řídí těmito úmluvami, si Evropská unie vytváří tři nezávislé společné orgány dozoru složené ze zástupců úřadů pro ochranu osobních údajů z jednotlivých zúčastněných států. Úkolem společného dozorového orgánu je zkontrolovat, zda při ukládání, předávání, používání a jiném zpracování dat nejsou porušována práva osob na ochranu soukromí v systému jako celku, což nijak neomezuje úkoly nezávislých úřadů provádět dozor na národní úrovni. Úřadu pro ochranu osobních údajů tak vzniká úkol připravit se včas na tyto nové náročné agendy, jejichž součástí bude i účast na práci společných orgánů v Bruselu.

Během následujícího semináře konaného ve dnech 8. – 9. 4. 2002 se mohli posluchači seznámit s praxí ochrany osobních údajů v pojišťovnictví ve Španělsku. Přednášejícím byl pan Santiago García Izquierdo, odborník na ochranu osobních údajů v této oblasti. Ve své přednášce se zaměřil na vysvětlení specifických problémů ochrany osobních dat, účelu jejich shromažďování a zpracování v pojišťovnictví a na problematiku předávání dat mezi pojišťovnami.

Další z řady seminářů se uskutečnil od 15. do 16. 4. 2002. Byl zaměřen na ochranu osobních údajů ve zdravotnictví a expertem, který přijel na toto téma přednášet, byla paní Nieves Ramírez ze španělského úřadu.

Stranou nezůstala ani problematika ochrany osobních údajů v oboru telekomunikací. Dvoudenní seminář, kterého se jako přednášející zúčastnil pan Joaquín Pérez Catalán, inspektor španělského úřadu, proběhl ve dnech 23. a 24. 4. 2002. Na úvod své přednášky seznámil posluchače s tím, jak funguje telekomunikační trh ve Španělsku. Následně pohovořil o problémech, které jsou spojené s ochranou osobních údajů v telekomunikačním sektoru. Zvláštní pozornost byla věnována směrnici 97/66/ES Evropského parlamentu a Rady týkající se zpracování osobních údajů a ochrany soukromí v oblasti telekomunikací a návrhům na její aktualizaci. V současné době se připravuje novela této směrnice, která by se měla vztahovat na celou rozsáhlou oblast elektronických komunikací.

Bezprostředně na seminář o ochraně osobních údajů v oboru telekomunikací navazoval seminář o ochraně osobních údajů na internetu (25. a 26. 4.). V roli přednášejícího se představil pan Emilio Suñé, profesor na právnické fakultě Univerzity Complutense v Madridu, zabývající se problematikou práva v počítačové oblasti. Pan Emilio Suñé hovořil mimo jiné o problémech spojených s rozvojem nových komunikačních technologií, jež v poslední době zaznamenaly nebývalý rozkvět, zvláště pokud se týče internetu a jeho využití a o nedostatečné ochraně dat na internetu. Dále upozornil na fakt, že pomocí nových technologií, jako jsou například internet či mobilní telefon, je dnes možné získat velké množství informací o určité osobě, aniž by o tom dotčený jedinec měl jakékoliv povědomí.

Podobně i v květnu bylo na programu v rámci twinningového projektu několik společných akcí. Ve dnech 13. a 14. 5. 2002 se sešli na dvoudenním pracovním setkání pracovníci odborů registru ze španělského úřadu a Úřadu pro ochranu osobních údajů, jehož cílem byla vzájemná výměna zkušeností a seznámení zahraničních kolegů s běžnou praxí v oblasti registrace zpracování údajů u nás a správců odpovědných za toto zpracování. K dalšímu pracovnímu setkání došlo ve

dnech 27. – 29. 5. 2002, tentokrát mezi inspektory obou zmíněných Úřadů. Hlavním úkolem pracovního setkání byla příprava inspekčního plánu pro vybrané sektory.

Poslední akcí v měsíci květnu byl seminář zaměřený na ochranu osobních údajů ve veřejné správě, na který přijela přednášet paní María José Blanco Antón. Přítomné posluchače z řad zaměstnanců veřejné správy seznámila s tím, jaké jsou typy souborů osobních údajů, které spravují orgány veřejné správy, a s problémy, které v této oblasti vznikají z hlediska španělského úřadu. Dále hovořila o způsobu, jak zpracovávat údaje, o principech, kterými se musí řídit správci veřejných souborů dat apod.

Seminář s názvem „Ochrana osobních údajů – současnost a perspektivy“, který se konal 17. a 18. 6. 2002 byl věnován všeobecným otázkám ochrany osobních údajů. Přednášet na toto téma přijeli paní Rosa García Ontoso, pan Juan Manuel Fernández López, ředitel španělského úřadu, pan Eduardo Calvo Rojas, prezident správního tribunálu při španělském Národním soudu, pan Miguel Angel Davara, profesor na madridské univerzitě Comillas, pan Jesús Rubí Navarrete, ředitel odboru inspekce španělského úřadu a pan Augustín Puente Escobar, twinningový expert.

Hlavními body přednášek byly:

- Ochrana osobních údajů jako základní lidské právo
- Právo občana volně disponovat s údaji, které se ho bezprostředně týkají, přístupu k nim a právo na opravu a vymazání údajů, které o něm byly shromážděny
- Předávání osobních údajů do zahraničí
- Směrnice 95/46/ES – hlavní legislativní dokument upravující ochranu osobních údajů v EU
- Etické kodexy
- Bezpečnost databází a zpracování osobních údajů

Poslední seminář ve druhém čtvrtletí tohoto roku pojednával o ochraně osobních údajů v bankovním sektoru. Na toto téma přednášel, podobně jako v předchozím semináři, pan Juan Manuel Fernández López. Dalším expertem byl pan Ramón Dorda Dorda, působící v odboru pro informační bezpečnost v Banco de Santander Central-Hispano. Seminář byl věnován specifickým problémům ochrany dat v bankovním sektoru a citlivým údajům.

Zpracování osobních údajů v knihovnách

Na základě podnětů a stížností občanů byly v některých knihovnách v roce 2001 provedeny kontroly ve věci ochrany osobních údajů čtenářů. Předmětem kontrol v knihovnách bylo dodržování povinností stanovených zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně osobních údajů), knihovnamí jako správci při zpracování osobních údajů čtenářů, uživatelů a návštěvníků. Jaké závěry byly přijaty, jsme se zeptali inspektorky Úřadu pro ochranu osobních údajů Mgr. Boženy Čajkové, která kontroly v knihovnách uskutečnila.

Knihovny provádějí zpracování osobních údajů čtenářů, uživatelů a návštěvníků, odpovídají za ně a jsou tedy správci ve smyslu § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů.

Kontrolou při plnění povinností při zpracování osobních údajů bylo ve všech případech konstatováno porušení ustanovení § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů. Z tohoto ustanovení vyplývá pro správce či zpracovatele povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu.

Vzhledem k charakteru knihovnické činnosti, dále na základě smluvního vztahu mezi knihovnou a čtenářem a na ochranu práv správce (majetku) je zřejmé, že vyžadování osobních údajů určených k identifikaci a kontaktování čtenářů v rozsahu nezbytném k naplnění účelu nemůže být považováno za porušení povinností podle zákona o ochraně osobních údajů.

Kontrolované knihovny však nesplnily z tohoto zákona vyplývající povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytně nutném pro naplnění stanoveného účelu. Tuto povinnost při zpracování porušily tím, že zpracovávaly identifikační, kontaktní a jiné osobní údaje čtenářů v rozsahu větším než nezbytně nutném. Ve všech případech se jednalo o porušení této povinnosti zpracováním rodného čísla čtenáře. Rodné číslo nelze považovat za nezbytný údaj k naplnění účelu, kterým knihovny svoji činnost zajišťují.

Rodné číslo vzhledem k jeho charakteru osobního identifikátoru je možné používat v těch případech, kdy právní předpisy jeho zpracování konkrétně předpokládají.

Dále se v některých případech jednalo o porušení povinnosti zpracováním ne nezbytného údaje – názvu školy, razítka školy u čtenářů – dětí školního věku.

Zpracování výše uvedených údajů rovněž nelze považovat za nezbytné pro naplnění účelu stanoveného knihovnami.

Zkušenosti s dodržováním povinností uložených § 13 zákona o ochraně osobních údajů

Zabezpečení osobních údajů jejich správci či zpracovateli je velmi podstatnou součástí prováděných kontrol. Jaké jsou dosavadní zkušenosti s dodržováním zákonných ustanovení, která ukládají povinnost přijmout odpovídající opatření, je předmětem otázky pro inspektora Úřadu pro ochranu osobních údajů Ing. Miloše Šnytra.

Ustanovení § 13 zákona č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zní: „Správce a zpracovatel jsou povinni přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů“. Toto znění navazuje na obdobné ustanovení do roku 2000 platného zákona č. 256/1992 Sb., který v §17 písm. i) stanovil: „Povinností provozovatele je zajistit ochranu informací i celého systému před náhodným nebo neoprávněným zničením, náhodným poškozením, jakož i před neoprávněným přístupem nebo zpracováním“. Z toho je zřejmé, že od samého počátku ochrany osobních údajů je jejich technicko-organizačnímu zabezpečení věnována vysoká pozornost. Tato skutečnost je zdůrazněna i tím, že v ustanovení § 3 odst. 6 zákona o ochraně osobních údajů, který pro některé státní orgány stanoví výjimky z některých dalších ustanovení tohoto zákona, se § 13 neuvádí.

S § 13 je úzce spojen i § 6 zákona, kde je stanoveno: „Jestliže zpracovatel ve smlouvě neposkytne dostatečné záruky o technickém a organizačním zabezpečení osobních údajů, je taková smlouva neplatná“. Toto velmi důležité ustanovení může mít uplatnění i v případě, že zpracovatel využívá služeb jiných osob (§ 14). V obou případech, tedy jak v § 6, tak v § 13, není konkretizováno, jaká opatření se musejí přijmout, či co je to dostatečná záruka o technickém a organizačním zabezpečení. Z toho je pochopitelné, že dotazy správců a zpracovatelů jsou potom typu: „jaké skříně jsou vhodné pro, jakými zámky musíme opatřit dveře, atp.“, čili jaká technická zařízení jsou dostatečná pro zajištění povinností daných § 13, případně § 6. Cena dat může být jiná pro majitele i útočnicka. Pro to, abychom mohli skutečně posoudit kvalitu zabezpečení, je třeba vypracovat bezpečnostní politiku, a to zejména analýzu rizik, která hrozí.

Tato analýza je, úměrně k množství a významu dat, jiná u pojišťovny či banky a jiná u trafikanta a jeho seznamu odběratelů viržinek. Zatímco prvně jmenovaní patrně využijí specializovanou firmu a potřebná opatření budou finančně velmi náročná, v případě trafikanta půjde o jednoduchou úvahu, která ani nemusí být písemná a v podstatě ji každý dělá, pouze tomu tak neříká. Je to úvaha o tom, kdo by data mohl potřebovat a co je třeba udělat, abychom tomu zabránili. Tuto úvahu je třeba aktualizovat, a to jak pravidelně v čase, tak v případě, kdy se něco významného změní. Změna však nemusí nastat ve zpracovávaných datech. Správce si nemusí uvědomovat, že došlo k tak závažné změně, že to může ovlivnit míru rizika, jemuž jsou data vystavena. O této změně, která nastala, dokonce nemusí správce vědět.

Jeden takový případ jsme řešili v roce 2001. Původně poměrně nevýznamný seznam několika desítek osob, členů zájmové organizace, většinou už vysokého věku, se vlivem vnější události stal pro jistou skupinu násilníků zajímavým. Význam tohoto seznamu stoupl natolik, že stálo za to překonat několik uzamčených dveří, kvalitní mříže a seznam uloupit. Jde tedy o to, že seznam byl stále stejný, činnost této organizace se nezměnila, a přesto se změnila významně hodnota těchto údajů. Z hlediska zabezpečení bylo učiněno zákonu zadost, z hlediska postižených osob však nikoliv. Další události sice neprokázaly přímé zneužití těchto údajů, ale nepřímě tomu vše nasvědčuje. Na této věci byla navíc mimořádně nepříjemná její morální stránka.

Každé řešení ponechává nějaká zbytková rizika, která by však měla být natolik nepravděpodobná či finančně náročná, že nebudou noční můrou správců. Součástí této analýzy je i ekonomické vyhodnocení. Stejně jako je třeba uvážit, jaký profit může někdo očekávat, pokud data získá, tak musíme i uvážit, jaké náklady jsme schopni na zabezpečení dat vynaložit. Zkušenost je však taková, že správci opomíjejí i základní - finančně nepřilíš náročná - režimová opatření, která by zajistila větší bezpečnost než nákladná technická zařízení. V praxi totiž hrozí každé organizaci často nebezpečí zevnitř, tj. od nespokojených, nedocenených či jinak ukřivděných zaměstnanců, kteří mívají k datům v podstatě volný přístup.

Někteří správci se spoléhají na bezpečnostní službu u vchodu do budovy a pokud mají data umístěna ve vyšších patrech, nepokládají za potřebné provádět další bezpečnostní opatření. Takovým správcům oprava fasády přidělá jistě vrásky. Příklad vyloupení zdravotní ordinace nezajištěným oknem ve třetím patře je přesně tím případem.

Je třeba si uvědomit, že ochrana údajů není otázkou nákupu konkrétních technických zařízení, ale že se jedná o proces. Tento proces má jasná, časem prověřená pravidla a jejich podceňování přináší správcům nemalé problémy zejména ve chvíli, kdy se nějaký únik dat objeví. Případné zneužití těchto údajů totiž ohrožuje osoby, o kterých tato data vypovídají.

Věstník Úřadu pro ochranu osobních údajů

V polovině dubna a koncem května byly vydány další dvě částky Věstníku. Pokračovali jsme v nich v postupném publikování doporučení Rady Evropy, týkajících se ochrany osobních údajů. V částce 16 najdete Doporučení č. R (91) 10, o sdělování osobních údajů v držení veřejných orgánů třetím stranám a v částce 17 Doporučení R (97) 18, o ochraně osobních údajů shromažďovaných a zpracovávaných pro statistické účely. V obou částkách byla zveřejněna řada informací k realizaci úkolů uložených Úřadu zákonem o elektronickém podpisu. Zařazeno bylo také několik dalších materiálů řešících problémy z praxe ochrany osobních údajů. Jejich témata byly v č. 16 „Výpisy ze zdravotní dokumentace“, „Evidence ubytovaných“ a „Místní poplatky za lázeňský a rekreační pobyt“ a v č. 17 „Používání rodného čísla“ a „Služby soukromých detektivů“.

Tisková konference 21. června

Úřad na své pravidelné čtvrtletní tiskové konferenci informoval přítomné novináře o problémech, jimiž se zabýval ve druhém čtvrtletí roku. Byly jimi především stížnosti občanů na sběr osobních údajů reklamními agenturami a uvedení do provozu úvěrového registru (inspektoři Úřadu v červnu dokončovali kontrolu ve společnostech CBCB a CCB, spojených s registrem). Předseda Úřadu RNDr. Karel Neuwirt informoval přítomné také o své schůzce s guvernérem České národní banky Ing. Zdeňkem Tůmou, jejímž předmětem byl provoz jmenovaného registru. Stížnosti občanů, kterými se Úřad zabýval v souvislosti s rozesíláným dopisem společnosti Business Software Alliance, byly podnětem ke schůzce předsedy Úřadu s prezidentem České policie genpor. JUDr. Jiřím Kolářem.

Mezi význačnými aktivitami Úřadu v uplynulém čtvrtletí je třeba jmenovat udělení akreditace První certifikační autoritě. Bylo rovněž představeno nové logo Úřadu pro ochranu osobních údajů, které je výsledkem práce studentů Vysoké školy uměleckoprůmyslové, jejíž rektor Prof. Ing. arch. Zdeněk Ziegler

byl hostem tiskové konference. Autorem vítězného loga se stal student 2. ročníku Pavel Strnad. Veřejnosti logo představujeme i prostřednictvím tohoto bulletinu (viz str. 8), rozsáhlý materiál o spolupráci VŠUP s Úřadem uveřejnilo květnové číslo měsíčníku Typografia.

Mezi novými službami, které chce Úřad počínaje následujícím obdobím nabízet veřejnosti, je například vytvoření diskusního fóra pro přímou komunikaci s odborníky Úřadu – o jeho otevření bude Úřad vždy informovat prostřednictvím tiskové zprávy rozeslané médiím - a elektronický informační servis, jehož prostřednictvím dá k dispozici přímo obecním a městským úřadům informaci o svých stanoviscích ke konkrétním praktickým problémům, které se dotýkají ochrany osobních údajů a života obcí. Ke komunikaci bude využívat rozsáhlé databáze elektronických spojení, kterou si k tomuto účelu vytvořil z veřejně dostupných spojení. Chce tak čelit různým výkladům, které jsou zavádějící a mnohdy zbytečně občanům ztrpčují život. Chce ale také ušetřit zastupitelstvům jednotlivých měst a obcí zatěžující je komunikaci při potřebných konzultacích.

Tiskové konference se jako pozorovatelé zúčastnili rovněž experti Evropské komise, kteří na Úřadu prováděli ve dnech 19.-21. 6. 2002 supervizi zabezpečení ochrany osobních údajů (tzv. „Peer Review“), jejímž výsledkem bude zpráva o připravenosti České republiky ke vstupu do EU z hlediska ochrany osobních údajů. Z jednání expertů EK s předsedou Senátu Parlamentu ČR JUDr. Petrem Pithartem se dá předběžně soudit, že přes zřejmé detekování problémů, bude mít zpráva jako celek pozitivní vyznění.

Ochránci osobních údajů ze států V4 a Pobaltí v Praze

Druhé zasedání pracovní skupiny, či přesněji řečeno permanentní konference, o problémech ochrany osobních údajů, které řeší země střední a východní Evropy, se uskutečnilo 12.-13. dubna 2002 na Úřadu pro ochranu osobních údajů v Praze.

Vůdčí myšlenka, na jejímž základě se skupina ustavila – podpora plné harmonizace ochrany osobních údajů se státy Evropské unie - začala nabývat v pražských jednáních konkrétních obrysů. Význačným podpůrným faktorem této snahy je rovněž to, že Evropská komise přizvala kandidátské země jako pozorovatele na zasedání expertní skupiny zástupců úřadů pro ochranu osobních údajů členských států EU, tzv. „Article 29 Working Party“.

Jednání v Praze vyústilo ve vytvoření komunikačního média permanentní konference - webových stránek skupiny, které spravuje polský úřad. Každý z členů skupiny připravuje v současné době přehled nejzávažnějších problémů v ochraně osobních údajů, příznačných pro stát, který reprezentuje. Všechny úřady připravují také anglické verze podstatných a pro práci každého z nich relevantních materiálů (zákonů, vyhlášek). Zároveň se otevřela možnost bezprostřední a okamžité konzultace i v případech konkrétních kauz, pro něž jednotlivé úřady hledají řešení.

Představitelé partnerských úřadů byli v Praze přijati panem Ivo Mathé, kancléřem prezidenta republiky, na Pražském hradě. Příští konzultační schůzka se uskuteční v říjnu ve Vilniusu.

Prohlášení Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 18. července 2002

Sdělení předsedkyně Českého statistického úřadu doc. Ing. Marie Bohaté, CSc. v kontextu tiskové konference k výsledkům sčítání lidu, domů a bytů, která se konala 16.7. 2002, zejména interpretované některými novináři, uvedlo veřejnost ve zřejmý omyl.

Úřad pro ochranu osobních údajů v souladu s povinností, kterou mu ukládá zákon, konstatoval, že ČSÚ je oprávněn a povinen dle zákona o ochraně osobních údajů zpracovávat osobní údaje v souladu se zvláštním zákonem č. 158/1999 Sb., který v § 5 odst. 1 písm. a) stanoví, jaké údaje se při sčítání zjišťují o fyzických osobách. Úřad detekoval ve sčítacích arších ty údaje, jejichž sběr není v uvedeném paragrafu zákona č. 158/1999 Sb. o sčítání obyvatel, domů a bytů uveden.

Není zřejmé, proč na zahrnutí těchto údajů do taxativního vymezení statistici v době vzniku zákona č. 158/1999 Sb. netrvali už v roce 1999. Zvláštní podiv to vyvolává ve světle skutečnosti, že dne 16. 7. 2002

deklarovala předsedkyně ČSÚ údaj o počtu dětí z posledního manželství za zjišťovaný od roku 1930 a velmi důležitý pro uplatňování dobře cílené jak populační, tak imigrační politiky. K posouzení tohoto faktu jsou zajisté kompetentní demografové.

Úřad pro ochranu osobních údajů ve svém postoji a krocích ovšem vycházel ze svých kompetencí. Z těch vyplývá, že musí dbát v oblasti ochrany osobních údajů na dodržování zákona a nemůže připustit prolamování právního řádu, má-li dostát povinnostem, které mu jsou uloženy. Je třeba vidět, že nerespektování právního řádu, kterého se de facto domáhá ČSÚ v souvislosti se dvěma inkriminovanými shromážděnými údaji, by založilo mj. precedens libovolného a příležitosti vyhovujícího, účelového výkladu zákona.

Úřad pro ochranu osobních údajů je znepokojen výroky některých novinářů a faktem, že po zkušenostech, kterými prošla populace teritoria České republiky za posledního půl století, je ještě natolik ležerní postoj k zákonu možný. Jako by volání veřejnosti i novinářů po potřebě vytvořit pro demokracii v České republice efektivně fungující právní prostředí umlklo při velmi konkrétní situaci aplikování zákona, jakou například sčítání lidu, domů a bytů představuje.

Na okraj tvrzení o rozhodování soudních instancí ve sporu ČSÚ vedeného proti Úřadu pro ochranu osobních údajů uvádíme sdělení, která již Úřad dal médiím k dispozici:

Sdělení pro tisk Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 22.11.2001:

Soudní spor, v němž se Český statistický úřad dožadoval žalobou přezkumu rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů ve věci nakládání s některými osobními údaji při zpracování dat sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, zastavil Městský soud v Praze bez dalších opravných prostředků. Soud při zastavení řízení vyslovil právní názor, že stát je ve veřejnoprávních vztazích z práva žalovat u správního soudu vyloučen.

Napadená rozhodnutí předsedy ÚOOÚ jsou tak pravomocná a vykonatelná a Český statistický úřad je povinen se jimi řídit.

Dne 6.3. 2002 informoval Úřad pro ochranu osobních údajů na své tiskové konferenci o Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. ledna 2002, jímž soudce zpravodaj JUDr. Vlastimil Ševčík odmítl stížnost Českého statistického úřadu a shledal návrh ČSÚ jako nepřípustný.

Usnesení Ústavního soudu v plném znění vyjde v částce 19 Věstníku Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Právo před očima múzy Kleió

Právě uplynulé týdny s sebou přinesly i několik nářků na komplikovanost našich zákonů týkajících se zpřístupňování údajů o osobách, které kandidovaly v rámci probíhajících parlamentních voleb.

Musím přiznat, že tyto hlasy měly svým způsobem určitě pravdu. Z pohledu minulosti jsme již zažili právní úpravy vyznačující se mnohem větším stupněm přehlednosti.

Naprostou jednoduchou situaci rozhodně panovala na přelomu 15. a 16. století. Tehdy usnesení zemského sněmu z roku 1499 veškeré šíření informací prostřednictvím vyvěšování letáků zcela prostě zakázalo. Stalo se tak se zdůvodněním, že takováto činnost ve své podstatě stejně vyzývá „k róznicí a k nepokoji“ a je tedy „zrádná a nešlechtná“. Pokud by se někdo odvážil zákaz překročit mohl být potrestán až rozčtvrcením. Smrtí se zároveň stíhalo i jakékoli ústní sdělení o politických činitelích té doby, které by mohlo být chápáno jako pobuřování.

Tato ustanovení by asi jen stěží mohla být označena za komplikovaná. V praxi však vyvolala zřejmě netušené problémy.

Zákonodárce si především musel rychle uvědomit, že důsledná aplikace posledně jmenovaného trestného činu by nepochybně přivodila rychlé vylidnění české kotliny. Nezbylo

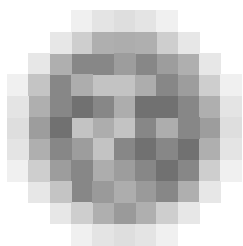
proto než vznést požadavek, aby pachatele usvědčily tři „dobré osoby“, které by svá tvrzení na úřední výzvu zopakovaly. Tedy zdánlivě opět nic, co by stálo za dlouhé přemýšlení. Nicméně vzpomenuť delikt i přesto raději sám upadl v rychlé zapomenutí.

Uplatňování prvního z trestných činů pak fatálně naráželo na jinou překážku. Jednalo se o oblíbenou výmluvu přistižených osob ohledně vlastní negramotnosti. Dramatické události roku 1547 proto přinesly novelizaci. Nyní již byla postižitelná i osoba, která neumí číst ani psát. Ta, pokud by nyní inkriminovaný leták třeba jen našla, měla okamžitě vyhledat někoho, kdo uměním písma vládne. Poté měl být dokument společně přečten a stejně tak posléze i zlikvidován. Ale ruku na srdce. Představme si, s jakou ochotou bychom asi na příslušné oslovení reagovali...

Troufám si proto konstatovat, že naprostá jednoduchost právní úpravy je často jen zárodkem jiných, mnohem závažnějších komplikací. Zkusme si tedy některých problémů i vážít. Zejména pokud se ukázaly být jako celkem snadno řešitelné.

jm

Logo Úřadu pro ochranu osobních údajů bylo vytvořeno ve spolupráci s Vysokou školou uměleckoprůmyslovou v Praze, jejíž studenti vypracovali řadu návrhů. Autorem vítězného návrhu se stal student druhého ročníku ateliéru grafického designu a vizuální komunikace Pavel Strnad.

**úřad
pro ochranu
osobních
údajů**

Vydává Úřad pro ochranu osobních údajů
Odpovědný redaktor: Mgr. Ladislav Hejlík
Adresa redakce: ÚOOÚ, Havelkova 22, Praha 3, 130 00
telefon: 02 / 21008 248, fax: 02 / 22717 682
e – mail: info@uouu.cz
internetová adresa: www.uouu.cz

Periodikum je zapsáno v evidenci periodického tisku pod číslem MK ČR E 10548
© Úřad pro ochranu osobních údajů

Dáno do tisku 18. 7. 2002